

Máté Gábor

A kárászi Istálló Múzeum

Istállópajták a Dél-Dunántúlon

1. kép: A kárászi Istálló Múzeum épülete

A kárászi Istálló Múzeum a baranyai falvak jellegzetes gazdasági épületét, az ún. istállópajtát mutatja be. Ez a sajátos megjelenésű épülettípus egy fedél alatt egyesíti a tároló funkciót betöltő és a cséplésnek helyet adó pajtát és az istállót. Nem csak a megyében jellemző, megtalálható a Dél-Dunántúl nagy részén is, német és magyar falvakban egyaránt. Bár ma már eredeti szerepét ritkán tölti be, jelenléte a falukép szempontjából meghatározó, sok helyütt helyi építészeti védelem alatt áll. Az istállópajták jelenléte különösen akkor látványos és szembetűnő, ha az épületek az udvarral merőlegesen (az utcával párhuzamosan), ún. kereszttelkes elrendezésben épültek. Amennyiben a szomszéd telkeken álló épületek falai a rövidebbik végükkel érintkeznek, úgy az egymáshoz épült istállópajták szinte falszerűen zárják le az udvarokat. Az épülettípus a tejelő állattartás jelentőségének növekedése miatt alakulhatott ki, és nyerhette el a jelenben is látható formáját. Megjelenését a 19. század második felére tehetjük, széleskörű elterjedését nagyban elősegítette a 20. század legelején az állatnevelés és állathízlás (ló és marha) jövedelmezősége.

A dél-dunántúli istállópajták leggyakrabban vakolatlan téglá vagy kőfalazattal készültek, és cseréppel fedték őket. Ismerünk vályogfalazatú istállópajtát is, azonban a szilárd kőalapozás ez esetben sem maradt el. Sok baranyai és tolnai faluban tornácot, gangot is építettek hozzá, a gangra kinyúló tetőt, ill. koszorúgerendát fa oszlopsorral támasztották alá. Homlokzatukat gyakran tégladíszekkel, téglából kirakott mintázatokkal tették változatossá, esetenként hivalkodóvá. Némelyiken a gazda neve és az építési év olvasható, máshol állatalakokat mintázó vakolatdíszek láthatók, az istállóajtót olykor két oldalról keretező, egymással szembe néző lófejek díszítették, szimbólumként hívták fel a betérők és az úton járók figyelmét az épületre és a gazda szorgalmára. Ezekből a jegyekből, apró díszítésbeli, ízlésbeli eltérésekből érzékelhető leginkább, hogy az istállópajta nem pusztán gazdasági épületnek, hanem a jó

gazda címerének is számított. A gazdagságot, a falubeli parasztek munkaethoszáát és a gazda szorgalmát is jelképezte.

Az épületek sokszor a lakóháznál is masszívabb kivitelben készültek, német és magyar gazdák egyaránt arra emlékeznek, hogy az istállópajta építésére még a lakóháznál is nagyobb gondot fordítottak, gyakran mondják ma is: „*a jószág helye volt az első*”. Az istállóépítésbe csak az vághatott bele, akinek volt mit a jászol elé kötni, megvolt a jószágtartáshoz szükséges földterület és a biztos takarmánybázis (kaszálók, takarmánynövényekkel bevethető földterület). A belterjes állattartás számára leginkább a kőből és téglából épült, tágas, jól szellőztethető és a trágya kihordására, kezelésére is alkalmas istállók feleltek meg. Ezért is terjedt el ez az épülettípus a bonyhádi tájfajta tényeresével egyidőben. Mérete általában a gazdaság méretével, a föld nagyságával, a kaszálók kiterjedésével arányos volt, a módosabb parasztek nagyobb istállópajtákat építettek. Láthattuk, hogy az istállópajták a mintegy 80 évig tartó gazdasági konjunktúra (1870-es évek és 1950-es évek) idején nyerték el a ma is látható formájukat.

A következőkben tekintsük át, hogy a kárászi Istálló Múzeum milyen szempontok szerint és milyen koncepció alapján mutatja be ezt az épülettípust.

A kiállítás alapkoncepciója

A kárászi Istálló Múzeum épülete három helyiségből áll: istállóból, pajtából és a szénapadlásból. A kiállításnak az istálló és a szénapadlás ad helyet, amelyek további hét szintérré tagolódnak.

1. a. A Kereszturi család története
1. b. A Kereszturi család gazdasági épületeinek története (18. század vége - 1940)
2. Az új istálló felépítése (1940)
3. A jószág helye
4. Hálóhely
5. Raktár
6. Szüretelőkád
7. Szénapadlás

A kárászi Istálló Múzeumban az istállópajta, mint épülettípus jellegzetességei az azt építő Kereszturi család nézőpontjából, a család történetén keresztül ismerhető meg. A bemutatott anyag nem egy társadalmi réteget, Kárász falut vagy meghatározott korszakot mutat be, hanem a Kereszturi család történetén, életmódján, mindennapi tárgyhasználatán keresztül mondja el e konkrét épület történetét, építését, illetve használatának történetét. A kiállítás belső aspektusból tekint ki a falu életére és a körülötte élő, hasonló helyzetű családok világára. Az istállópajtát 1940-ben építették és 2008-ban, pályázati támogatás révén újult meg, a kiállítás pedig 2010-ben nyílt meg. Célja, hogy betekintést adjon e széles körben elterjedt épület mindennapi világába, úgy, hogy közben az azt használó család története és az épület funkcionális változása, továbbá a változás indítékai is megismerhetők legyenek.

A koncepció megalkotásakor fontos volt, hogy a szinterekben (1-2) a jelenlegi istállónál korábbi, mára már eltűnt gazdasági épületek is megjelenjenek, hogy az istállópajta gazdaság- és társadalomtörténeti kontextusa is érzékelhetővé váljon valamelyest. Megismerhetjük azt a korszakot is, amikor a család udvarán nem voltak istállók, amikor a marhákat a faluhatárban, az ún. szállásokon tartották. Fontos volt továbbá, hogy a család története is megjelenjen, hiszen mindig annak gazdasági lehetőségei, munkaereje határozta meg az épületek számát, helyét, kivitelét és állapotát. A kiállításban a kollektivizálás óta eltelt idő is hangsúlyos, az 5-

8. terek az istálló használatának elmúlt 50 évet mutatják be. Az épületet eredeti rendeltetése szerint mintegy 20 évig használták, e korszak bemutatásával három kiállítási tér foglalkozik.

Az ismeretek egy része magyarázó szöveggént került fel a kiállítás tablóira, más részük történetek, visszaemlékezések formájában olvasható, kommentárok nélkül. A kiállításban kevés a tárgy, mert nem egy tárggyűjtemény létrehozása volt a cél, hanem a helyiségekben fellelt tárgyak múzeumi kontextusba helyezése. A kiállítás térbeosztása a múzeumot megelőző (raktári) állapotot, funkciót őrzi. A „nagy rendrakás” azaz a múzeum kialakítása előtt is olyan volt, mint most. Itt állt az újságtartónak (szemetesnek) használt jászol, a porfogó szecskavágó, a gondosan letakart szüretelőlád, a rendetlen raktárrész. Nem maradt bent azonban minden tárgy, azok nagy tömege miatt válogatni kellett, csak a kiállítási koncepciónak megfelelő, az adott térre jellemző, formailag és történetileg is reprezentatív darabok maradhattak helyben.

A kiállítás elkészítésével a tárgyak és környezetük új szerepet kaptak. Jelentőségük, és múltbeli szerepük felidézéséhez visszaemlékezések, családi fényképek, és levéltárban őrzött dokumentumok nyújtanak információkat. A levéltári kutatásokkal vált rekonstruálhatóvá a Kereszturi család családfája, a kataszteri térképek pedig a régi telekbeosztást és az egykori szállások helyét illetően nyújtottak megbízható adatokat. A tágabb térség (Hegyhát, Völgyesség) gazdálkodás- és társadalomtörténetét illetően elsősorban Andrásfalvy Bertalan és Zentai János néprajzi tanulmányai jelentettek fontos támpontokat, a helyi sajátosságokat pedig néprajzi gyűjtés során tártuk fel.

A kiállítás terei:

1. a. A Kereszturi család története

*2. kép: Az istállóépítésben részt vett három generáció (alulról felfelé):
Kereszturi Margit (1930-), Kereszturi István (1872-1952), Pap Katalin (1874-1954), Horváth
Mária (1910-1996), Kereszturi József (1905-1995)*

A Kereszturi család az 1770-es években Keszthelyről költözött Kárászra. Három testvér jött egyidőben ide, közülük az egyik, Kereszturi László pap volt, ő volt Kárász második török utáni plébánosa. A testvérpár másik két tagja, Kereszturi János és József kezdetben testvérbátyjukkal egy háztartásban éltek, az ő „kenyerét ették” ezért rájuk ragadt a Kenyeres ragadványnév, amit a faluban a mai napig használnak. A múzeumnak helyet adó portát a

későbbi nemzedékek őseinek mondták, amiből valószínűsíthető, hogy a kezdetek óta, mintegy 220 év óta élnek ezen a helyen.

A család a falu átlagos gazdái közé tartozott, házassági kapcsolatokat a helybeli és a környékbeli teljes gazdákkal létesítettek, tehát idekerülésük után rövidesen integrálódtak a kárászi, völgyégi paraszti népességbe.

A család a 19. század közepén elszegényedett, a földbirtok elaprózódott és az 1880-as évekre zsellérsorba jutott, épp, hogy a telek egy része és a lakóház fele a család tulajdonában maradt. Több testvér elköltözött, csak egy, Kereszturi István maradt helyben.

A család a két világháború között jut földhöz, a családtagok mértéktartó életmódja és szorgalma következtében. Az új istálló felépítése már ennek köszönhető. A telken az 1970-es években két család lakott. Kereszturi József és felesége, és a portán álló másik házban lányuk, vejük és az ő gyermekeik. Ekkor már senki sem a mezőgazdaságból kereste kenyerét, iparba jártak dolgozni.

1. b. Az állattartás színterei

Szállások (1880'-ig)

A helység lakói 1865-ben a nagyobb testű állatokat nem az udvarukban tartották, ezért az istállót hiába keresnénk ott. A jószág a lakóházaktól távolabb, az ún. szállásokon volt. A szállásépület két helyiségből, istállóból és fészerből állhatott, azonban valószínűsíthető, hogy egyéb épületek is álltak ott (pálinkáskunyhó, szénáspajta stb.). A Kereszturi család szállása a falu feletti Nagypart-tetőn volt. A család belső telke az első kataszteri felmérés során (1855) a 4-es helyrajzi számot kapta. Ezt a számot szerepeltették a külterületi földeket ábrázoló térképen is (1865) (kép).

A mellékelt térképen (4-es szám, „Keresztur Josef”) a szállásépület és a hozzá tartozó földek láthatók. Ez volt a gazdálkodás központja. Itt tartották az igázásra és fogatolásra használt marhákat (szürke magyar fajta), itt készítették a bort, csépezték a gabonát, és innen hordták a trágyát a szállást övező szőlőskertekbe.

3. kép: A Kereszturi család szállása a Nagypart-tetőn. A szállásépület a Keresztur Josef név alatt, a pirossal írt 689-es számtól jobbra látható

A régi istálló (1880'-1940)

A család belső telkén feltehetően csak az 1880-as évtizedben építették az első istállót. Az állattartás korábbi rendje ekkor az egész vidéken átalakulóban volt. A falu lakossága két évtized alatt egy másik tehénfajta tartására, az ún. bonyhádi tenyésztésére tért át. Ez jól tejtelt, gyorsan hizott, és értékesítési lehetőségei is igen jók voltak. A szántást és a cséplést az ökrök helyett lovakkal végezték. Az új állatfajták állandó gondoskodást igényeltek, és igényesebb istálló építése is szükségeltetett. Emiatt a jószág helye a házhoz közelebb került, a hegytetőn álló szállásokat pedig felhagyták. Az első udvari istálló a ház tengelyével egy vonalban épült, s jellegében, alaprajzában még a szállásra emlékeztetett. A Kereszturi család első udvari istállója két helyiségből állt: egy nagyobb helyiség állt az állatok rendelkezésre és egy kisebb fészker a gazdasági eszközök, valamint a szekér tárolására.

4. kép: A régi (piros) és az új (kék) udvari istálló rajza Kereszturi József vázlatán (1988)

Új istálló (1940–)

A család 1936-ban építette fel új lakóházát, a régi háromosztatú épület helyén, amely a falu utolsó zsúpfedelű házainak egyike volt. 1940-ben az istállót is egy korszerűbb, kőből, vályogból és téglából álló, cseréptetejű épület váltotta fel. Az új istállópajta a falu hasonló rendeltetésű építményeihez viszonyítva a kisebbek közé tartozott, ám felépítése a család gazdasági erején és akkori lehetőségeiken túlmutatott.

5. kép: A Kereszturi család telke és az istállópajta elhelyezkedése Kárász belterületén

2. Az építés – 1940

6. kép: Az istállópajta építése 1940-ben

Az új istálló építésének körülményeit a családnál lakó budapesti turisták fényképei révén és a visszaemlékezésekből ismerjük. Az építkezést helyi mesterek irányították. A kőműves Szalai Géza volt, a tetőács pedig Blum József. A falu lakóépületeinek többségét ők építették. A mai gyakorlattal ellentétben terveket akkor még nem készítettek, két mérőeszközük volt csupán: a „derékszög és a mérőléc.”

Az építkezés segéderejét a család biztosította, de nagy szükség volt a távolabb élő rokonok segítségére is. Lófogattal segített például a szászvári rokonság, Horváth Mária öccse és szülei. Az új istálló felépítése elképzelhetetlen lett volna a követ, a földet, a gerendákat és egyéb alapanyagokat hordó lovasszekér nélkül.

Az új istálló építése a régi bontásával egyidőben történt. Az öreg, szalmafedelű istálló két helyiségből állt: egy kocsiszínből és egy istállóból. Az új épületben már istálló, pajta és egy tágasabb szénapadlás is helyet kapott. Az építmény tájolása megváltozott, a telekre merőlegesen húzták fel, s így a ház irányából könnyen megközelíthetővé vált. Az új épület

istállója

a

régi

helyén

épült.

Kereszturi István és fia, Kereszturi József a nyári időszakban vállalt részes-aratás mellett a környék kő- és szénbányáiban dolgoztak, a kőfejtésben járatosak voltak. A lakóházhoz és az istállóhoz szükséges követ Kereszturi József egymaga fejtette a kárászi Legeltetési Társulat kőbányájában, a községi strand feletti domboldalon (Pertus-hegy). A kő fuvarozásáért nem fizetett, a fuvarosok a saját szükségleten felül fejtett kőből kaptak.

Az épület alapját „hidegen”, kötőanyag nélkül verték össze (illesztették egymáshoz). Egy méter magas kőlábazatot emeltek, hogy az épület falait óvják az eső- és talajvíztől. Az istálló szárazon tartása a jószágtartás elengedhetetlen feltétele volt. A családnak nem volt lehetősége kizárólag téglából építkezni, ezért a mesterek vályogtéglából és téglából álló „vegyesfalat” raktak.

A család a vályogtéglát is maga készítette. A Káplányból^[1] hozott sárgaföldet szalmával (törekkel), vízzel, esetleg lótrágyával keverték, majd ebből egy vetőforma segítségével téglatesteket formáztak. Az így kapott nyerstéglákat kiszárították. A téglát Kereszturi József és Horváth Mária készítette, jóval az építkezést megelőzően.

A téglák és a terméskövek közti kötőanyag a sár volt. Alapanyaga sárgaföld volt, ami nagy agyagtartalmú lösz. Kiválóan alkalmas hagyományos falazatok (vertfal, vályogtéglá) készítésére. A sárgaföldet az építkezés helyszínén ásott gödörben vízzel és pelyvával keverték. Ügyeltek arra, hogy kellőképpen kenhető legyen. A sarat vājlingba merték, majd a téglák közé tett szalmára terítették, vagy szalma nélkül kenték a téglasorokra.

A majdani épület tetőszerkezetének tartóoszlopait, az ún. szalufákat, már jóval a tető építése előtt, a fal rakásakor igénybe vették. A nyárfából vágott tetőelemeket a lábazat két oldalán ásták földbe. Közéjük láncsal pallókat rögzítettek, amelyek járó- és munkafelületként szolgáltak. Ahogy a fal magasodott, úgy láncolták a pallókat is egyre magasabbra. Az épületfát Blum József ácsmester és Kereszturi József közösen vásárolták, és a mester udvarán, kézzel fűrészelték méretre.

3. A jószág helye

7. kép: Kereszturi Margit teheneket hajt, 1940 körül

Az építést követően 1960-ig az istállóban szarvasmarhát és lovat tartottak. Az állatok nyáron a legelőt járták, ősz végén, télen és tavasz kezdetén egész nap az istállóban voltak. A tejet jól értékesíthették, hiszen a közeli bányauzemek és városok nagy mennyiségben igényelték. A fiatal üszöket vágásérett korig nevelték, majd vásárba vitték őket.

Gazdagabb „pógaroknak” (földbirtokosok) nem volt kijáró szarvasjószáguk, mert elegendő földjük volt, hogy télen-nyáron takarmányozni tudják őket. A Kereszturi család azonban kezdetben csak egy-két tehenet tartott, mivel sem földjük, sem legelőjoguk nem volt. A falu bírójának jóindulatán múlt, hogy a szegény családok, köztük a Kereszturiak, mégis kihajthattak egy-egy tehenet a legelőre. A Kereszturi család a környező sváb falvak németajkú lakosainak kitelepítése után jutott kaszálóhoz. Mivel a szalatnaki és köblényi németek a kárászi határban is bírtak földet, az itt maradt területeket a falu földnélküli lakosai között osztották szét. A családnak így csak a kitelepítés után nyílt módja a szénakészítésre, és az egész télen át kitartó, takarmány előállítására. Évtizedek munkája során elegendő legelőrész birtokába jutottak, az 1950-es években az istállóban már 3-4 állat is állt.

A szarvasjószágon kívül lovat is tartottak. Az első lovukat 1929-ben vették, és Sárinak nevezték el. A tejelő marhatartás mellett gazdaságukat a csikónevelésre alapozták. Az állatok alá leggyakrabban szalmát terítettek. A szalmát a földeken termett gabona learatása és kicséplése után nyerték, leggyakrabban búzából. Mivel a családnak kevés földje volt a szalma mellett az erdőben gyűjtött falevelet is használták almozásra. Az állattartás egyik legfontosabb szabálya az állatok tisztán tartása volt, ezért a trágyát minden nap kihordták az istállóból. Eleinte az ajtón, majd később a trágyakidobón keresztül. A trágyát a földekre hordták ki, ami nélkülözhetetlen volt ezen a gyenge termőképességű tájon.

A jószág elsődleges takarmánya a széna volt. A rétek a falu alatt és az állomás környékén terültek el. Akinek nem volt kaszálórétje, az a jószágot sem tudta télen etetni, így ősszel tovább kellett rajta adni. A szénát júliusban kaszálták. A kaszálás után a réten hagyták, és megvárták, amíg megszárad. A forgatás után hazaszállították, és az istálló padlásán tárolták. A szénát takarmánynövényekkel egészítették ki. Az állatokkal a kukoricaszárat is feletették, de nem egészben vetették eléjük, hanem darabokra vágva. Ehhez volt nélkülözhetetlen a

szecskavágó, ami a kiállított tárgyak között is látható. Az eszközt a faluból vásárolták, előző gazdáit nem ismerjük. Az eszköz kései megjelenése mutatja, hogy a földek gyarapítására itt viszonylag későn került sor, a család később állt rá a jószág téli takarmányozására.

4. Hálóhely

8. kép: Kereszturi István, a telken lévő régi istálló előtt

Az istálló az állattartás színhelye, de egyszersmind a férfiak felségterülete volt, ahol gyakran összegyűltek beszélgetni, italozni, sőt az idősebb és a házasélet előtt álló fiatal férfiak gyakorta itt is aludtak. A család legidősebb tagja, Kereszturi István (1872-1952) idős korában az istállóban hált. Fekhelye egy szalmazsákkal bélelt ágy volt, ami az ablak előtt feküdt. A vele egykorúaknál ez általános szokás volt. A Kereszturi család nagyparti szállásán, az ő fiatakkorában is élő gyakorlat lehetett a nagycsalád fiatal és idős férfitagjainak kinti éjszakázása, állatorzása, ám állandóan nem laktak itt. Az ilyen alkalmakkor, az ifjúkori éjszakázások során, a tűz melletti beszélgetések alatt hagyományozódtak a fiatal generációkra az idősebbek meséi, mondái, hiedelemtörténetei. Talán Kereszturi István is a szállásokon és a legelőn ismerte meg a helyi népmeséket, amelyeket később fia, unokái, sőt ükunokái is megismertek. Banó István néprajzkutató gyűjtései révén már a szélesebb közönség is találkozhatott velük. A gyűjtő a Baranyai népmondák c. kötet (1941) legtehetségesebb mesemondójaként tartja számon Kereszturi Istvánt, és nyolc mesét közöl tőle. Meséi közül egy a kiállításban is olvasható.

5. Raktár

A tehén és a ló tartás megszűnése után (1960-as évek) az istálló tárolóhelyiség lett, és az épület felújításáig (2008) az is maradt. Az ablak előtti saroknak kiemelt szerepe volt. Itt tartották az eredetileg disznóvágásokon használt asztalt, erre pakolták a kézi szerszámokat, de ide került minden olyan apró tárgy, aminek „szem előtt kellett lennie”. A kalapácsok, a fogók, a szögek, a kasza-alkatrészek és a drótok mindig kézközben voltak. A nagyobb tárgyak közül itt volt a permetezőkanna, olajozók, vödrök. A ritkábban használt tárgyak a dobozok mélyére kerültek, vagy az asztal alsó polcán kötöttek ki.

Az itt látható tárgyak közül megemlíthetjük, a lapát alakú, keményfából faragott *sulykolót*, amit a ruhák mosására használtak. Közepén Horváth Mária monogramja olvasható. A korabeli szokásnak megfelelően jegyajándékként kapta.

9. kép: *Sulykoló*

A raktár részben látható a *bányáslámpa*, ami a kárászi és völgyeségi kamrák jellegzetes eszköze volt. A masszív felépítésű ún. Davy-lámpát különösen kedvelték, ezt használták udvari lámpásnak is. Feltehetően a kárászi köszénbányától, vagy az 1920-21-es években működő aranybánya szerszámos-bódéjából került a Kereszturi család birtokába.

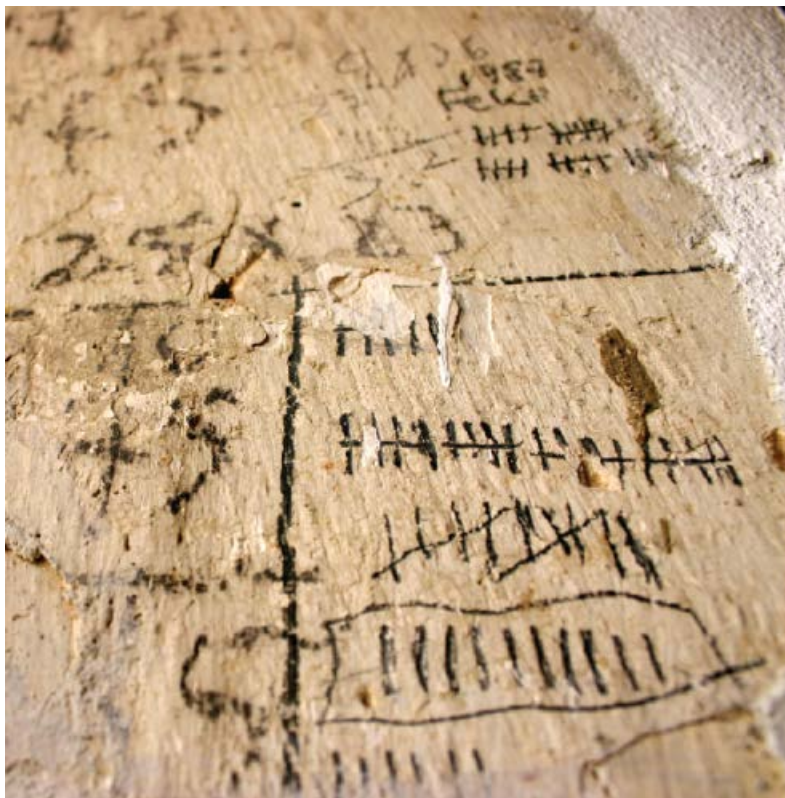

10. kép: *Bányáslámpa (Davy-lámpa)*

6. Szüretelőkád

11. kép: Az istálló belső tere a szüretelőkáddal, háttérben a jászollal és a szecs kavágóval a kiállítás kialakítása előtt

12 kép: Az 1980-as évek szüreteinek emléke az istálló falán

Az istálló a kollektivizálás után kiürült, más tevékenységek folytak benne, például a család itt készítette a bort. A ház körül termesztett szőlőt dolgozták itt fel, amelyből minden évben 6-7 hl bor készült. Az istálló közepén álló szüretelőkádát egy falusi bognár, Sarkadi Ferenc Géza készítette az 1970-es években. A szüret idején a falra jegyezték fel, vagy belevésték a kádba darált szőlő mennyiségét. Ennek nyoma az istálló belső falán ma is látható. A szüret és a mulatságok idejét a szüretelőkádban látható ill. meghallgatható három perces kép- ill. hangzóanyag idézi fel.

7. Padlás

A jószág téli takarmányát (főként a szénát) az istálló padlásán tárolták. A földek kollektivizálása után ez a helyiség is a „régisí tárgyak” gyűjtőhelye lett. A család gazdálkodását korábban alapvetően meghatározó eszközök kerültek ide. Közlekedési eszközök: szekér és lovasszán. A termények betakarítását, szállítását, tárolását szolgáló eszközök: *favilla*, *gereblye*, *talicska*, *kosár*, *szakajtó* és a vetőmag tárolására szolgáló *zobon*. A kendermunkákhoz kapcsolódó tárgyak: *tiló*, *gereben*, *rokka*, *motolla*. Legvégül pedig a disznóvágáshoz szükséges eszközök: *rénfa*, *forrázóteknő*.

13. kép: A vetőmag tárolására szolgáló zobon

8. Összegzés

A kárászi Istálló Múzeum a Dél-Dunántúl jellegzetes épülettípusát, az istállóspajtát mutatja be. Az épületet a telken lakó Kereszturi család építette, 1940-ben. A kiállítás a család történetén keresztül ismerteti meg az istálló építésének a folyamatát és bemutatja, hogy az épület története miként fonódik össze az azt használó család életével. A kiállításban megismerhető a Kereszturi család gazdálkodása, s ezen keresztül a szegényparasztság életmódja és a kétlaki életvitel. Megismerhetjük a földek gyarapításának történetét is, ami együtt járt az istállóspajta megépítésével. A családtagok visszaemlékezésein át, a tárgyakhoz fűződő emlékeken keresztül a mindenkori életmód és a falu társadalmának jellemzői is megismerhetők. A kiállítás tárgyait az épületben fellelt eszközök adják, a visszaemlékezések, a tárgyleírások, a levéltári kutatás során és néprajzi gyűjtőmunkával fellelt család- és épülettörténeti ismeretek fényképekkel illusztrált tablókön olvashatók.

A múzeum előzetes bejelentkezés alapján tekinthető meg.

Elérhetősége: www.istallomuzeum.hu

Források:

Andrásfalvy Bertalan: Néprajzi jellegzetességek az észak-mecseki bányavidék gazdasági életében. In. Máté Gábor (szerk.): *Együtt élő népek – eltérő értékrendek. Andrásfalvy Bertalan válogatott társadalomnéprajzi tanulmányai*. Budapest, L'Harmattan. PTE Néprajz-Kulturális Antropológia Tanszék, 2011. 15-68.

Dám László: A magyar paraszti állattartás építményei. *Ház és ember*. A Szabadtéri Néprajzi Múzeum Évkönyve 10. 1995. 39-69.

Füzes Endre: Adatok a mecseki megosztott településekhez. *Janus Pannonius Múzeum Értesítője*. 1. szám. Pécs, 1956. 82-103.

---

[1] A Káplány egy kárászi határrész, ahonnan a legjobb minőségű, falkészítésre alkalmas alapanyagot nyerték.